

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ БРЭСЦКІ
ДЗЯРЖАЎНЫ ПЕДАГАГІЧНЫ ІНСТЫТУТ

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АДУКАЦЫЯ
І ПЫТАННІ
БЕЛАРУСКАМОЎНАГА ВЫКЛАДАННЯ

(Тэматычны зборнік матэрыялаў Рэспубліканскай навукова-
практычнай канферэнцыі)

БРЭСТ
1993

Алег АЛЕКСАНДРОВІЧ канд. біял. навук
(Мінскі педагагічны інстытут)

АБ НЕКАТОРЫХ ПРАБЛЕМАХ СТВАРЭННЯ НАВУКОВАЙ БЕЛАРУСКАМОУНАЙ ЗААЛАГІЧНАЙ ТЭРМІНАЛОГІІ

Праблема стварэння сучаснай навуковай тэрміналогіі з першага погляду не прынцыповая і нават штучная: ёсць слоўнікі, падручнікі для сярэдняй школы, навукошыя часопісы, і ўсё гэта на беларускай мове. Але, на наш погляд, галоўныя цяжкасці маюць канцэптуальны характар. Трэба высветліць, ці ёсць сэнс выкарыстоўваць і далей тэрміны і назвы, скалькаваныя з рускай мовы (напрыклад: беспазваночныя, кукалка, насякомыя і г. д.), калі ёсць магчымасць карыстацца беларускімі, якія невядома чаму засталіся па-за ўвагай перакладчыкаў і навукоўцаў. Ёсць пэўны сэнс шырока выкарыстоўваць вопыт стваральнікаў польскай і чэшскай навуковай тэрміналогіі, якія ў аснову яе паклалі лацініцу, захаваўшы традыцыйныя назвы і тэрміны толькі ў школьных падручніках. Дарэчы, трэба падзяліць сферы выкарыстання тэрмінаў; спецыяльных, што патрэбны навукоўцам і даследчыкам; традыцыйных і простамоўных, што ўжываюцца асноўнай масай насельніцтва. З гатай нагоды ёсць значныя цяжкасці і ў такой, на першы погляд простае справе, як выкарыстанне беларускіх назваў таксанамічных катэгорый і нават відаў жывёл: значная большасць іх існуе у двух ці трох варыянтах, але ўсе яны скалькаваны з розных рускіх назваў. У Расіі ніколі не існавала і дагэтуль не існуе агульнапрынятай сістэмы стварэння назваў жывёл, галоўнай перашкодай на што былі і ёсць суб'ектыўныя прычыны. На Беларусі гэты працэс толькі пачынаецца, таму няма гэтых абмежаванняў і стварэнне навуковых назваў жывёл павінна грунтавацца на падставе спалучэння прынцыпу бінарнай наменклатуры, калькі з лацініцы і выкарыстання беларускіх назваў.